

KIRKEGÅRDEN

Juni 2015

35. årgang

3

Forny med klassiske
eller moderne
bænke.

Alle vore bænke
leveres med den
bedste Mahogni eller
vedligeholdelsesfri
EV plank.

Nyt stort program i alle former for
kantafrænsning... corten,
aluminium, plast, stål!

G9 . landskab . park & byrum as

T: 7023 2999

www.G9.dk

INDHOLD

s. 04	Biskop Henrik Stubkjær
s. 08	En kirkegård på Færøerne
s. 10	Årsmøde for FDK og DKL
s. 12	Kursustilbud
s. 16	Nyt fra Otterup Kirkegård
s. 18	Fra krematorium til mødelokale
s. 22	Forebyggelse af skader på karaktergivende træer
s. 24	Hvis en kirkegård ønskes nedlagt
s. 28	Krigsfangekirkegården i Løgumkloster
s. 34	Profil – Merethe Paludan
s. 38	”En god staude til kirkegården”
s. 40	Kort nyt
s. 42	Kalender

FORSIDE

På ekskursionen i forbindelse med FDK's og DKL's årsmøde i Frederikshavn i år, har man bl.a. mulighed for at besøge det kommunalt drevne krematorium på Østre Kirkegård i Aalborg. Kapel og krematorium er tegnet af arkitekt Logan Nørgaard og blev taget i brug i 1969. I 1996 blev der opført en tilbygning med et nyt krematorium, kontor og modtagelsesrum. Man kan se mere om årsmødet og ekskursionen i dette nummer af bladet. Foto: Emilia Gahms Ottesen.

REDAKTION

Redaktør:

Lene Halkjær Jensen,
Humblebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 – Fax 4919 1142
E-mail: lene.bladet@mail.dk

Jens Dejgaard Jensen,
Silkeborg Kirkegårde og Krematorium
Tlf. 2393 9300
E-mail: jdj@hvejsel.eu

Casper Nicolai Khalik Pagh Vett
Odense Kommunale Kirkegårde
E-mail: cnpv@odense.dk

Redaktion:

Jens Zorn Thorsen,
Vejle Kirker og Kirkegårde
E-mail: jeztho@gmail.com

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
E-mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 – Fax 4586 4157
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Tommy Christensen,
Svendborg Kirkegårde og Krematorium
E-mail: tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Asger Christensen,
Hørsholm Kirkegård
E-mail: asger@hoersholmkirkegaard.dk

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 4, 2015 sendes til lene.bladet@mail.dk senest d. 20. juli 2015
Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

BISKOP HENRIK STUBKJÆR:

LØRDAGSBETALING ER ET SKRÅPLAN!

Af Jens Dejgaard Jensen,
j dj@hvøjsel.eu

Henrik Stubkjær blev indsat som biskop i Viborg Stift d. 23. november 2014.

KIRKEGÅRDEN byder Viborg Stifts nye biskop siden november 2014, Henrik Stubkjær, velkommen! Vi har talt med Henrik Stubkjær, han uddyber bl.a. biskoppernes holdning til særskilt betaling for lørdagshandlinger.

Hvad er dit forhold til vore kirkegårde?

Jeg synes generelt, at vore kirkegårde er fantastisk flotte og velholdte, og de har stor betydning for kirken og befolkningen. Kirkegårdene er et fredfyldt sted, hvor mennesker finder ro og plads til at bearbejde sorgen og til at mindes

deres kære og til at genfinde livsgnisten.

Men tiden udfordrer også særligt vore små landsbykirkegårde. På grund af ændrede begravelsesskikke og fraflytning, står vi ofte med overskydende plads. Men der er næppe nogen af landsbykirkegårdene, som ikke bliver brugt i et eller andet omfang, så selvfølgelig skal de være der. De er alle uden undtagelse vigtige mindesteder, dels over de begravede, men også for det samfund og den egn, som bruger kirkegården til begravelsesplads.

Jeg er optaget af, at vore kirkegårde kan få nye anvendelsesmuligheder – f.eks. i forbindelse med pilgrimsrunder, som går forbi kirkerne. Jeg vil her nævne Thorning (syd for Viborg (red.)), som mange pilgrimsvandrere finder vej til. De overnatter i sognets herberg, går i kirken og finder ro og tid til refleksion, og mange nyder aften solen på en bænk på kirkegården. Udviklingen af kirkegårdene som oaser midt i hverdagens travlhed, skal vi støtte og arbejde mere med.

Folkekirkens kirkegårde udgør ca. 30% af økonomien i den samlede organisation. Er det for meget?

Nej, det mener jeg ikke. Kirkegårdene er et stort aktiv for folkekirken. Men vi skal selvfølgelig se på bæredygtighed, driftsformer og økonomi. Det er absolut mit indtryk at kirkegårdene spiller positivt med i disse processer.

Din kollega Elof Westergaard, biskop i Ribe, har udtalt sig skeptisk om skovkirkegårde, citat: "En kirkegård må ikke forsvinde i "bare" skov, for så er det ikke længere en kirkegård, men en skov". Kan de naturnære skovafdelinger på kirkegårde være en tendens, som på sigt "udvander" kirkegården og kirkegårdens tilknytning til kirken?

Nej, det tror jeg ikke. De kan måske nærmere blive det, som skal til, for at bevare en kirkegårdskultur i et samfund, hvor vi ikke længere bliver boende tæt ved tidligere generationers bopæl, og derfor får problemer med et komme og tilse graven og sætte blomster. Jeg tror, vi vil se flere skovafdelinger eller andre naturnære gravstedstyper.

Lørdagsbetaling er et skråplan

I referatet fra det seneste bispemøde står der bl.a.:

"Biskopperne fandt, at det var et skråplan, at der skal betales særskilt for kirkelige handlinger på lørdage".

Jeg og mine kolleger finder det vigtigt, at der er ensartede vilkår for befolkningen, når der skal være f.eks. begravelse. Derfor er det uholdbart, at nogle sogne/provstier anvender lørdagsgebyr, og andre gør ikke. Det er for så vidt det samme problem med tilskuddet til begravelse/urnenedsættelser: Nogle provstier giver tilskud til ydelsen, andre gør ikke. Men vi får klager, når der er forskellig praksis, fordi befolkningen ikke har forståelse for forskelsbehandlingen. Vi vil henstille til provstierne, at de gør noget ved dette problem. Ligeledes vil vi henstille, at begravelse/bisættelser kan finde sted alle hverdage - vi hører desværre om, at nogle steder har man afskaffet muligheden for begravelseshandlinger f.eks. om mandagen. Vi finder det vigtigt, at kirken er tilgængelig og imødekommende – særligt når folk henvender sig i livets svære situationer.

Mange kirkegårde kræver ekstra betaling for lørdagsbegravelse/urnenedsættelser. Er det lørdagsgebyret, som er problemet – eller er problemet den forskelligartede praksis vedr. gebyret? Hvis alle anvender lørdagsgebyr, er der vel ikke tale om forskelsbehandling?

Problemet er både den forskellige praksis, og så det, at vi, når vi tager betaling for de forskellige handlinger, bliver en servicekirke, der sælger ydelser. Sådan skal det ikke være. At være medlem af kirken vil sige at være med i det fællesskab, som tager hånd om hinanden i hverdag og i livets store øjeblikke – det koster ikke penge at få en præst ud til en hjemmealtergang – om det så er tirsdag aften eller søndag eftermiddag. Og principielt mener jeg heller ikke det skal koste penge at få en begravelse – hverken tirsdag formiddag eller lørdag formiddag.

Med folkekirkens decentrale struktur, hvor også mange regler fastsættes lokalt, bliver visionen om ensartede regler vanskelig at gennemføre. Vil det ikke blive nødvendigt at ændre på dette fra centralt hold?

Som kirken er opbygget, så er det en kirke der bygger på det lokale ejerskab – vi driver kirke fra neden. Det mener jeg faktisk, der er et godt evangelisk princip. Men jeg vil godt være med til at undersøge, om man i forhold til f.eks. takster kunne fastsætte ens rammer for hele kirken – det ville i så fald kræve, et udvalgsarbejde, hvor alle berørte parter blev enige om noget sådant. Vi har en stærk og velfungerende kirke, og vi skal passe på ikke at ødelægge det, ved at fokusere på hurtige og simple løsninger. ■

Henrik Stubkjær

Henrik Stubkjær blev et velkendt navn i medierne, da han var generalsekretær for Folkekirkens Nødhjælp 2005-2014.

Inden da var han forstander for Diakonhøjskolen i Århus 1996-2005, samt sognepræst ved Møllevangskirken i Århus 1993-1996. Han er cand. theol. fra Århus Universitet.

Henrik Stubkjær blev indsat som biskop i Viborg Stift den 23. november 2014.

STENHUGGERLAUGETS GRAVSTENS- UDSTILLING FLYTTER TIL OTTERUP

Tekst: Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

Foto: Finn Andersen

Dele af den udstilling af gravminder, der siden 2012 har stået på Sct. Jørgensbjerg kirkegård i Roskilde, er nu rykket videre til Otterup Kirkegård på Fyn.

Gravstenene er udstillet samlet på et ledigt græsareal; i modsætning til udstillingen på Sct. Jørgensbjerg, hvor gravstenene blev vist frem på gravsteder med anlæg og beplantning.

Formålet med udstillingen er dels at vise de efterladte, at der er andre muligheder end standardløsningen og at et gravminde kan være meget personligt og fortælle en historie om den afdøde, men også at skabe opmærksomhed omkring det gode håndværk og udfordre kirkegårds-kulturen.

Kirkegårdsleder Finn Andersen synes det er en god måde at få vist brugerne, at der er andre muligheder end det, der lige står på nabo gravstederne. Kirkegårdens personale får da også dagligt henvendelser fra kirkegårdens brugere; de fleste er positive, men der er også enkelte, der ikke synes at det er noget, man kan have på en kirkegård.

Gravstensudstillingen på Otterup Kirkegård omfatter 30 sten fra 10 udstillere og skal blive stående indtil udgangen af 2015.

Følgende udstillere har leveret sten til udstillingen:

Danske Stenhuggerier, Nørre-Snede
Danstein, Jyderup
Espersens Stenhuggeri, Holstebro
Fl. Brian Nielsens Stenhuggeri, Hvidovre
Gedsø-Granit, Sæby
Gudnason Granit, Give
Kriegbaum, Randers
O. Storm Sørensen Broncestøberi, Støvring
Stenhuggeri Begravelse, Otterup
Sten- og Billedhugger Steen Jensen, Nykøbing M.

Udstillingen kan ses på:

Otterup Kirkegård
Bakkevej 2 A
5450 Otterup

IHI minigravere

Salg - service - reservedele

IHI 19VXT

- 1920 kg
- Motor 15 HK
- Udskydelige bæltter 980/1310 mm
- Luksus kabine med radio
- Arbejdslygter
- Mekanisk hurtigskift
- Graveskovl 30 cm.

Japansk kvalitet

Kampagnepris
169.500,-
Excl. moms

Christian Petersen · mobil 25757145 (Syddjylland og Fyn)
Julius Bjerg · mobil 40332661 (Resten af landet)

Brdr. Holst Sørensen A/S · tlf. 76884400 · www.bhsribe.dk

JMM

WEIDEMANN

YANMAR

AMMANN

GTI

Professionel assistance til
de daglige gøremål

WEIDEMANN

eHoftrac
Original Hoftrac.
100 % eldrevet

WEIDEMANN mini- og kompaktlæssere kommer i flere størrelser og med masser af forskelligt udstyr til det daglige arbejde på kirkegården. Over 40 modeller fra 1,5 - 8,8 ton. Mere end 100 slags udstyr.

Mød os på flere messer rundt om i landet.
Se hele listen på www.stemas.dk

Søren	Midt- og Nordjylland	20 32 70 34
Henrik	Midt- og Nordjylland	20 29 23 87
Peter	Syddjylland/Fyn	20 25 88 98
Henning	Vestjylland	21 42 66 76
Hans Peter	Sjælland	40 30 75 49

MARKEDETS
STÆRKESTE
PARTNER

www.stemas.dk
stemas@stemas.dk

STEMAS
member of JMM GROUP, Scandinavia

Medlem af
Maskintilsynet
det blå stempel

NYHED fra Balle Innovation

Nu tilbyder Balle Innovation

Katafalker fra kr. 15.000,-

Hos Balle Innovation er vores mål at forbedre arbejdsmiljøet på kirkegårde, kapeller og krematorier. Det opnår vi ved at eliminere al manuelt løft, samt tunge skub og træk.

Kontakt os eller se mere på www.balleinnovation.dk

Balle INNOVATION

UDVIKLING AF INNOVATIVE LØSNINGER

Balle Innovation · Cedervej 2c · DK-7400 Herning
Tlf.: +45 7216 1755 · info@balleinnovation.dk

Grillo®

**FX 20 Zero
Turning**

Nyeste frontmonterede Zero Turning klipper. Hurtigt skift fra bioklip til bagudkast.

Grillo FD 450

FD450 med 113 cm. frontmonteret klippe-bord, 450 liters opsamler. Leveres med højtip.

agrinova
GARDEN EQUIPMENT

Professionelle løvsugere
og vertikalskærere

Se hele vort store program
på www.kiba.dk

KIBA
PARKMASKINER

Skolevej 30 · 8960 Randers SØ
Tlf. 70 25 00 20 · info@kiba.dk

EN KIRKEGÅRD PÅ FÆRØERNE

Tekst og foto af Finnur Sigurðsson, kirkjg@klaksvik.fo
Kirkegårdsleder, Klaksvik Kommunes kirkegårde

Den ældste del af kirkegården fra 1962. I forgrunden ses nogle af børnegravene og der er kig ind til Klaksvik i baggrunden.

I Klaksvik på Færøerne hører kirkegårdene under kommunen. Klaksvik er den næst største by, med knap 5.000 indbyggere, hvor den største del af indbyggerne får deres indkomst af fiskeri.

Den nuværende kirkegård, som ligger lidt udenfor byen, er fra 1962, men er løbende blevet udbygget af flere omgange. I dag er der over 1.800 gravsteder. Der er nedsat mindre end 15 urner her, resten er kistegrave. På Færøerne er der ikke noget krematorium, men det sker en gang imellem at der kommer en urne fra udlandet, som skal begraves her.

Der ud over er der en gammel kirkegård, som ligger midt inde i byen.

Begravelser

Der er omkring 50 begravelser om året på kirkegården i Klaksvik. Ca. 60 % af dem er medlemmer af folkekirken, mens resten kommer fra frikirken (Babetisterne). Til en begravelse i Klaksvik, er det ikke ualmindeligt, at der er et sted imellem 300 til 400 mennesker som deltager.

Helt frem til år 2000 blev alle gravene gravet i hånden, men siden da har man fået maskiner. Det er ikke helt let at skulle sammenligne kirkegården i Klaksvik med en dansk kirkegård: Kirkegården ligger på en skråning og det meste af kirkegårdsarealet er græs, med stier belagt med grus.

Service

Det er gratis for alle borgere der tilhører kommunen -

Kirkegården fra 1962 ses nedenfor vejen. Siden er kirkegården blevet udbygget af flere omgange oven for vejen, og bliver langsomt fyldt op med grave. Der er stadig nogle ledige pladser, som ses forrest i billedet.

Vinterstemning når sneen har lagt sig over kirkegården.

eller har forbindelser til den - at få en gravplads og at få kisten gravet ned, også selv om begravelsen er en lørdag, en søndag eller en anden helligdag. Og der er ikke nogen forskel på om man tilhører folkekirken eller om man hører til en frikirke.

I Klaksvík er der kommunen som ejer rustvognene. Kirkegården har ansvaret for dem og administrerer kørslen. Rustvognskørslen er gratis for kommunens borgere, men hvis man kører for andre kommuner er det mod regning. Der er ingen bedemand i Klaksvík, så arbejdet med at lægge den afdøde i kiste bliver lavet af personalet på sygehuset eller ude på plejehjemmene.

Vedligehold

De pårørende har selv ansvaret for at gravstedet er vedligeholdt, dog har kommunen lavet aftaler med nogle pårørende om at kommunen vedligeholder gravstedet, mod et symbolsk beløb om året; dette for at kirkegården kan se smuk og velholdt ud. Det samlede areal som skal vedligeholdes er på ca. 25.000 m². Om sommeren plejer graveren at få hjælp til at slå græs, af 2 unge medarbejdere på 16 – 17 år; dette er et tilbud om sommerjob gennem kommunen. Græsset bliver slået ca. 6 gange i løbet af sommeren.

Udvidelser

Sidste sommer vedtog kommunen, at fra 2015 skulle det være muligt for mand og kone at blive begravet i samme grav, dvs. oven på hinanden. Det har vist sig siden hen, at det er blevet meget godt modtaget. På den måde kommer

man til at spare en hel del pladser, samtidig med at der vil blive et mindre areal at passe for de pårørende. Det har nemlig vist sig, at det sjældent er mere end den første generation, som viser interesse for gravstedet. Desuden er det ikke skik på Færøerne, at gravstederne bliver brugt igen, når fredningstiden på 30 år er gået.

Her i Klaksvík har man udbygget kirkegården med ca. 10 års mellemrum: Hver udbygning har givet omkring 350 nye gravpladser og arbejdet har kostet ca. 3 millioner kroner hver gang. ■

Den nuværende kirkegårdsleder (graver), Finn Sigurðsson, har været ansat som graver i 26 år. Ud over kirkegårdene i Klaksvík, har Finn også ansvaret for 3 andre små kirkegårde, som ligger i nogle nærliggende små byer, der hører til Klaksvík kommune.

Ud over at have ansvaret for kirkegårdene og det arbejde der hører til dem, har Finn også ansvaret for de to rustvogne som tilhører kommunen. Han kører dem selv, men har også en medhjælper.

ÅRSMØDE FOR DKL OG FDK

af KIRKEGÅRDENS redaktion

Østre Kirkegård i Aalborg er første stop på tirsdagens ekskursion. Foto: Emilia Gahms Ottesen.

Årsmødet 2015 for FDK og DKL afholdes i år i Frederikshavn i dagene 7. - 9. september og byder på foredrag, ekskursion til 3 kirkegårde og de to foreningers generalforsamlinger.

Årsmødet afholdes på Hotel Scandic The Reef og kan man finde tid i det spændende årsmødeprogram, er det en god ide at huske badetøjet: I tilknytning hotellet findes et tropisk badeland og Frederikshavn er bl.a. kendt for sin palmestrand med omkring 70 hør- og dadelpalmer.

Mandag d. 7. september

Mandagens program starter med frokost og en velkomst ved FDK's formand Klaus Frederiksen. Som en optakt til tirsdagens ekskursion, der bl.a. går til Aalborg Østre Kirkegård, fortæller Monika Mohr om de udviklingsplaner, der er blevet udarbejdet for kirkegårdene i Aalborg kommune. Boris Koppel og Anne-Mette Fredslund fra Københavns kommune fortsætter temaet, med at fortælle om udviklingsplanerne for de københavnske kirkegårde. Her efter vil de to stiftskontorchefer Bodil Abildgaard og Jette Madsen fortælle om, hvordan det er gået med GIAS siden det blev udrullet i september 2012 – og forhåbentlig bliver der også tid til

spørgsmål fra salen. Drivkraft og viljestyrke kan vi nok alle bruge i de daglige udfordringer på kirkegården – og det kan Ole Mose Nielsen fortælle meget mere om: Han er manager i konsulentvirksomheden EVRY og har svømmet fra Europa til Afrika, løbet 7 maratons på 7 kontinenter på 7 dage, cyklet 1260 km omkring verdens højeste beliggende sø Titicaca og besteg Mount Everest.

Dagens program sluttet af med FDK's generalforsamling.

Tirsdag d. 8. september

Tirsdagens program byder på en ekskursion, hvor første stop er Aalborg Østre kirkegård og krematorium. Østre Kirkegård blev indviet i 1959 og rummer bl.a. 4 afdelinger med muslimske gravpladser. Krematoriet blev taget i brug i 1969 og er udbygget i 1996. Jf. udviklingsplanen, skal Østre Kirkegård være havekirkegården, med mindre træer og blomstrende planter. Her efter går turen til Dronninglund Kirkegård, hvor frokosten indtages. Dronninglund kirke er en Slotskirke fra 1200-tallet. Slottet, kirken og hovedgården var i middelalderen et kloster for nonner. Kirkegården omfatter både den traditionelle landsbykirkegård og en større udvidelse fra 1960'erne. Ekskursionen slutter på Fladstrand kirkegård i Frederikshavn, hvorfra man selv kan gå tilbage til hotellet.

Foto: Tomasz Sienicki, CC BY 3.0

Kirkegården har formentlig været i brug siden 1688, hvor kirken blev opført. På kirkegården kan bl.a. ses en afdeling for tyske flygtninge, samt krigsgrave for engelske og tyske soldater; fra både 1. og 2. verdenskrig.

Om eftermiddagen er der generalforsamling i DKL og Frank Hansen fra EG Brandsoft fortæller om visionerne for Brandsoft's IT-systemer, med særlig fokus på krematorierne.

Om aftenen er der afslutningsmiddag med indbudte gæster.

Onsdag d. 9. september

Hans Hjerrild fra Folkekirkens arbejdsmiljøråd tager fat i Arbejdspladsvurderingen: De er sikkert blevet lavet på alle årsmødedeltagernes kirkegårde – men husker vi at følge op på dem? Der er kommet nye regler for gravminderegistrering og det er blevet muligt at afregistrere gravminder, der tidligere er blevet registreret som bevaringsværdige. Kirkegårdsvejleder Stine Helweg fra Københavns kommune fortæller om de nye regler.

Inden turen går hjem ad igen, vil der være mulighed for frokost, hvis man har meldt sig til frokost om onsdagen.

Tid og sted

Årsmødet afholdes i dagene 7. – 9. september 2015 på Hotel Scandic The Reef
Tordenskjoldsgade 14
9900 Frederikshavn

Pris og tilmelding

FDK og DKL håber på et godt fremmøde. Tilmelding til årsmødet kan ske ved at benytte tilmeldingsblanketten på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk.

Årsmødet omfatter 2 overnatninger samt måltider og koster 4.845,- kr. inkl. moms.

Hvis man tilmelder sig frokosten onsdag 9. september, koster det 150,- kr. ekstra.

Tilmelding senest den 15. juli 2015. ■

Årsmødet 2015

Mandag den 7. september 2014

- Ankomst fra kl. 11.00
- Udviklingsplaner på Aalborgs kommunale kirkegårde og optakt til ekskursion tirsdag, ved landskabsarkitekt Monika Mohr
- Udviklingsplaner på de Københavnske kirkegårde, ved skov- og landskabsingeniør Boris Koppel og landskabsarkitekt Anne-Mette Fredslund, Københavns kommune
- GIAS er nu godt i gang, og hvad så?? ved stiftkontorchef Bodil Abildgaard og stiftkontorchef Jette Madsen
- Drivkraft og viljestyrke, ved konsulent Ole Mose Nielsen
- FDK's generalforsamling

Tirsdag den 8. september 2014

- Ekskursion til Aalborg Østre kirkegård og krematorium, Dronninglund kirkegård og Fladstrand Kirkegård i Frederikshavn
- Visioner for Brandsofts-It-system fremover, med særlig henblik på krematorier ved Frank Hansen, EG Brandsoft
- DKL's generalforsamling
- Afslutningsmiddag med gæster

Onsdag den 9. september 2014

- APV – følger vi op det? ved konsulent Hans Hjerrild, Folkekirkens Arbejdsmiljøråd
- Nye regler for gravminderegistrering, ved kirkegårdsvejleder Stine Helweg

KURSUSTILBUD

KREMATORIEKURSUS

Krematoriekurset henvender sig til alle i branchen - såvel nye som ældre medarbejdere, der ønsker at være opdaterede med de nyeste tiltag. Foto: Erik Bach(tv) og Emilia Gahms Ottesen(tv)

I dagene 20. – 23. oktober 2015 afholder DKL kursus for krematoriemedarbejdere.

Kurset afvikles på Svendborg Vandrehjem/ Danhostel med 3 overnatninger og fuld forplejning. Kurset henvender sig til alle i branchen - såvel nye som ældre medarbejdere, der ønsker at være opdaterede med de nyeste tiltag.

På kurset bliver man introduceret og grundlæggende klædt på til at arbejde i et krematorium, med alt hvad dette måtte indebære med hensyn til tekniske, etiske og menneskelige kvaliteter.

Nyudviklet kompendium udleveres ved kursusstart og der udstedes kursusbeviser til deltagerne. Se kursusprogram på dkl.dk – interne nyheder.

Praktiske oplysninger

Pris og tilmelding

Tilmeld dig allerede nu til dette spændende kursus-tilbud efter først til mølle princippet på e-mail: erik@dkl.dk

Der plads til max. 20 kursister.

Deltagergebyret er kr. 8.500,-

LEDERKURSUS - MODUL 3

FDK's lederkursus afholdes på på Vissenbjerg Storkro og formen vil være en blanding af oplæg, refleksioner og praktiske øvelser i at forhandle og håndtere konflikter. Foto: Vagn Andersen.

Den 21. – 23. oktober 2015 afholder FDK lederkursus – modul 3; Lederen som forhandler og konfliktløser.

Udbytte

Modulet giver kirkegårdslederne konkrete redskaber til at kunne indtræde i rollen som forhandler og konfliktløser i sin daglige ledelse. Modulet vil dels øge kirkegårdslederens viden om konflikthåndtering og forhandling og dels udvikle lederes evne til at komme godt igennem det, der kan være vanskelige og krævende ledelsesmæssige situationer.

Indhold

- Hvad er konflikter?
- Forskellige typer konflikter
- Ledelse, roller og konflikter
- Ledelse og forebyggelse af konflikter
- Konstruktiv konflikthåndtering og mægling
- Hvad er forhandling?
- Faser i forhandling
- God kommunikation i forhandling
- Nyttens af forberedelse
- Fem forhandlingsstile
- Personlig stil i forhandling

Undervisningsform

Formen vil være en blanding af oplæg, refleksioner og praktiske øvelser i at forhandle og håndtere konflikter. Der arbejdes med konkrete cases.

Praktiske oplysninger

Tid og sted

Dato: 21. - 23. oktober 2015

Kurset afholdes på på Vissenbjerg Storkro, med 2 overnatninger og fuld forplejning.

Kurset afvikles med 3 dages undervisning fra kl. 09.00 – 18.00 (i alt 37 timers undervisning inkl. forberedelse)

Pris og tilmelding

Pris ca. 10.500,- kr.

Deltagerantal max 16 personer.

Tilmelding til mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

HAVE & LANDSKAB 2015

Tekst og foto: Lene Halkjær Jensen, lene.bladet@mail.dk

Den 12. Have & Landskabs udstilling løber af stabelen på Selandia CEU i Slagelse i dagene 26. - 28. august i år. Og som altid, vil der være nye tiltag og ny viden at komme efter.

Som noget nyt kan gæsterne hente en app til smartphonen, der gør det lettere at finde rundt på udstillingen og planlægge ruten. Og via app'en kan man også udveksle kontaktinformationer med de enkelte udstillere.

Fagligt Forum

I år introducerer Have & Landskab bl.a. konceptet "Fagligt Forum", hvor man kan blive opdateret på den nyeste viden og erfaringer gennem en række oplæg af 15 minutters varighed. Emnerne omfatter bl.a. trailertransport af maskiner, beskæring af bytræer, de nye normer for anlægsgartneri, saltning i byer, pesticidfri ukrudtsbekæmpelse og erfaringer med plantetæthed kontra driftsudgifter. De i alt otte 15-minutters præsentationer afvikles 2 gange om dagen - om formiddagen og eftermiddagen - og gæsterne

kan frit gå til og fra; alt efter interesse. Der vil være plads til 20 - 30 tilhører pr. præsentation.

Foreløbigt program for "Fagligt Forum"

Skov & Landskab:

- At beskære eller ikke beskære
- Drift af kunstgræsbaner

Maskinleverandørerne – Vej, Park & Anlæg

- Saltning i bymiljøer
- Pesticidfri ukrudtsbekæmpelse
- Transport af maskiner på trailer

Danske planteskoler

- Plantetæthed kontra driftsomkostninger

Danske anlægsgartnere

- Grønne tage – Ansvar, forsikring mv.

Maskiner og flotte planter var en del af det store overflødhedshorn af oplevelser, viden og ny inspiration, man kunne hente på Have & Landskabs udstillingen i 2013.

Syn for sagen

På udstillingens stande vil der være mulighed for studere emnerne fra "Fagligt Forum" på nærmere hold. På danske planteskolers stande kan man se i alt 20 praktiske eksempler på plantetæthed – og en beregning på, hvilken effekt en given plantetæthed har på udgifterne til driften i det lange løb.

På Skov & Landskabs stand vil forskerne demonstrere forskellen på om et træ har fået en opbyggende kronebeskæring eller det slet ikke er blevet beskåret. Det sker ved at fælde nogle 10 – 12 meter høje sunde træer, hvor nogle af dem er blevet beskåret løbende og andre ikke har fået nogen beskæring overhovedet. Træerne slæbes med til Have og Landskab og lægges på bukke, så udstillingens gæster kan studere trækronerne i øjenhøjde.

Have & Landskab 2013

HL2013 havde i alt 9.635 besøgende fra 2.155 forskellige virksomheder og organisationer. Den digitale gæsteregistrering afslørede, at ca. 30 % af gæsterne kom fra virksomhedens eller organisationens ledelsesniveau. Det giver arrangørerne store forhåbninger til dette års udstilling, idet man nu kan dokumentere overfor udstillerne, at Have & Landskab besøges af et beslutningsdygtigt publikum.

Have & Landskab arrangeres af Danske Anlægsgartnere, Skov & Landskab, Maskinleverandørerne og Danske Planteskoler.

Have & Landskab 2015

Selandia CEU
Jernbjerggården
C.A. Olesensvej 2
4200 Slagelse

Åbningstider:

Onsdag d. 26. august:	kl. 9.00 – 16.00
Torsdag d. 27. august:	kl. 9.00 – 18.00
Fredag d. 28. august:	kl. 9.00 – 16.00

Plantetætheden har en afgørende effekt på hvor hurtigt en bunddækkebeplantning giver den forventede besparelse i driften og opnår det ønskede visuelle udtryk. Det kan man lære mere om på de danske planteskolers stande og på "Fagligt Forum".

NYT FRA OTTERUP KIRKEGÅRD

Tekst og foto: Finn Andersen, fa@otterupsogn.dk
Kirkegårdsleder, Otterup Kirkegård

Jf. udviklingsplanen bliver en del af plæneafdelingen nu lavet om og anlagt med nye granitkantede bede, der tilplantes med Malus og en bund af stauder. Der bliver mulighed for en markering af gravstedet og der kan både nedsættes kister og urner i den nye afdeling, der kaldes Æblehaven.

I efteråret 2008 anlagde vi på kirkegården en ny afdeling ”Buksbomhaven”. Denne afdeling blev meget vel modtaget, og allerede i starten af 2011 kunne vi se, at der ville blive behov for flere pladser- særligt til urnegravsteder. I den forbindelse blev det besluttet, at der skulle udarbejdes en udviklingsplan for hele kirkegården, inden vi begyndte på nye afdelinger/omlægninger.

Så i starten af 2012 blev der etableret et samarbejde med

Landskabsarkitekt Susanne Guldager, der skulle fastlægge mål og retningslinjer for det langsigtede arbejde med kirkegårdens udvikling.

Denne udviklingsplan blev færdig i slutningen af 2014 og er efterfølgende godkendt af Provstiuvalget.

I forbindelse med udviklingsplanen blev Susanne Guldager også bedt om at komme med forslag til nye afdelinger og /

Buksbomhaven blev anlagt i 2008 og blev hurtigt populær. Det gav anledning til, at der blev udarbejdet en udviklingsplan for hele kirkegården.

eller ændringer af eksisterende anlæg.

Dette har resulteret i en ny indretning af en del af plæneafdelingen. Der indrettes en helt ny afdeling af fællesplænen med markering - fortrinsvis til urner, men med mulighed for kistenedsættelser. Afdelingen bliver udformet som bede med granitkanter. Bedene beplantes med Malus, samt med en bund af stauder.

Denne afdeling er igangsat og forventes færdig i efteråret 2015.

Der blev også udarbejdet et forslag til omlægning af en ældre afdeling. Denne afdeling anlægges som en hækhave. Hækhaven anlægges med forskellige gravtyper i et mønster, der ændrer sig over tid, efterhånden som de nuværende kistegravsteder nedlægges. ■

FRA KREMATORIUM TIL MØDELOKALE

Af Dick Kreinøe, dk@gladsaxekirkegaard.dk
Kirkegårdsleder, Gladsaxe Kirkegård

Den 8. maj kunne Henrik V. Pedersen, næstformand for Gladsaxe Kirkegårdsbestyrelse, byde velkommen til indvielsen af det ombyggede krematorielokale. Fremover skal lokalet bl.a. bruges til begravelseskaffe. Foto: Vagn Andersen

I forbindelse med at miljømyndighederne stillede krav om, at alle krematorier i Danmark skulle have installeret filter for at rense røgen, blev det besluttet at lukke krematoriet i Gladsaxe den 1. januar 2011.

Det udløste en snak om, hvad lokalerne skulle bruges til. På kirkegårdskontoret blev vi ofte spurgt af pårørende, om vi havde nogle lokaler til begravelseskaffe. Det var derfor meget naturligt at indrette krematorielokalerne til blandt andet dette formål.

Lokalet ligger lige ved siden af vores kapelsal og familier, der får foretaget en begravelseshandling fra kapelsalen, kan gå ind i det nye mødelokale til begravelseskaffe uden først at skulle køre i kortege gennem byen.

Da de krematorier, der fortsat skulle være i drift, var forsinkede med installeringen af filtrene, blev der givet dispensation til Gladsaxe krematorium til at fortsætte driften indtil arbejdet var udført på de andre krematorier.

Perioden, hvor vi kørte på dispensation, gav en god ekstra-

Det nyindviede mødelokale ligger i tilknytning til Gladsaxe kirkegårds kapelsal og har en flot udsigt til Gladsaxe Kirke.

Foto: Dick Kreinøe(tv) og Vagn Andersen(th)

indtægt, som vi kunne finansiere ombygningen af krematorielokalerne til mødelokaler med.

Fredag den 8. maj 2015 inviterede kirkegårdsbestyrelsen til et arrangement for at markere ibrugtagningen af lokalet. Der var mange indbudte til dagen, hvor der blev budt på en let anretning med en forfriskning og lidt forårsmusik af organist Knud-Erik Kengen og sanger Alexandra Vagner Pedersen. Det var en rigtig god dag.

Bestyrelsen har besluttet, at lokalet kan lejes ud til forskellige formål. Udlejning til begravelseskaffe har første prioritet. Udlejning til andre formål vurderes af bestyrelsen. Alle lejere skal tage hensyn til, at lokalet ligger på en kirkegård.

Vi er meget glade for vores nye lokale, der er indrettet sådan, at man fra lokalet har en meget flot udsigt til Gladsaxe gamle middelalderkirke. Interessen for at leje lokalet er stor, og vi håber, at det bliver til gavn for mange. ■

Professionel rød-, stød- og stubfræsning gennem 34 år

Hækfræsning

er et af vore mest efterspurgte fræseprodukter når man skånsomt og effektivt vil fjerne rødderne fra et vildvokset buskads eller en gammel hæk.

Hasselholm AB - Box 263 - SE-441 25 Alingsås
Tel. +46 (0)322-502 90 Fax +46 (0)322-551 80 -
www.hasselholm.se - info@hasselholm.se
Vort gratisnummer: 80 88 12 16

Norcar DK

tlf. 9621 9020

Den perfekte hjælper på kirkegården:

Norcar 755

- Knækstyret
- Har ekstremt snæver venderadius
- Konstrueret med henblik på ergonomi og sikkerhed
- Alle funktioner styres fra et joystick
- Minimal belastning af underlaget
- Smidig i trange omgivelser
- 4-hjulstruktet
- 20 hK Kubota dieselmotor
- Lav egenvægt
- Stort redskabs program, bla. Løvsuger - Gangriver - Gravsstenstang m.m.

Læs mere på www.norcar.com

Ring for nærmere info eller demo af maskinen.

SÆDSKIFTE PÅ KIRKEGÅRDEN

Tekst og foto af Tommy Christensen, tc@svendborg-kirkegårde.dk

I år er stedmødre og hornvioler skiftet ud med løgblandinger af tulipaner. Det har været et frisk pust i bedene på Svendborg kirkegårde og har givet jorden et tiltrængt sædskifte.

Forårets blomster i de større blomsterbede på Svendborg kirkegårde har i år været løgblandinger af tulipaner, med blomstring i maj måned. Vi valgte sorter der ikke er så høje og med kraftigt og sundt løv. Farvesammensætning, højde og drøjde har leverandørerne styr på og det kan se ganske imponerende ud.

Vi har i de senere år haft problemer med stedmoder/hornvioler, som er blevet angrebet af svamp ved rodhalsen forholdsvis kort tid efter udplantning. Vi har tænkt mange tanker om dette, er det et importeret problem eller er det vores bede der er i ubalance rent sundheds og gødningsmæssigt. Jordprøver er udtaget og regulering af gødningstilførsel er afprøvet. Overgødsning af bede på en kirkegård kan nemt finde sted, specielt det lille bed på det enkelte

gravsted. Ret meget mindre end en nævefuld er da at være for fedtet, eller hvad?

I skrivende stund har vi ikke konstateret problemer med vore stedmoder, måske det skyldes en ny sort som har en blomsterstørrelse midt imellem stedmoder og hornvioler? Blandede tulipaner i bedene er et friskt pust i forhold til det traditionelle, men som flerårig løgvækst på kirkegården, er der andre som er mere naturlige og oplagte. Hvis man skal nævne et par stykker, kan det være Scilla, Leucojum, Muscari, Eranthis, Galantus, sorter af Narcissus m.m.

Det jeg vil sige med dette lille skriv er, at et sædskifte beviseligt kan være med til at give jorden et tiltrængt frikvarter.

VELAMP

Lad os hjælpe med at skabe den rette stemning

Kirken er forbundet med mange traditioner, der sammen med kirkens omgivelser, giver en særlig stemning.

Hos VeLamp har vi støbt, produceret og renoveret i 70 år på adressen i Vejen. Det gør vi på den traditionelle måde, så vi kan yde 30 års overfladegaranti.

lamper · låger · bænke · gitre · vinduer mm.

Velamp A/S · Søndergade 91 · DK-6600 Vejen · +45 75 36 62 00 · kontakt@velamp.dk · www.velamp.dk

FOREBYGGELSE AF SKADER PÅ KARAKTERGIVENDE TRÆER

Tekst og foto af Jørn Skov,
tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Mange af kirkegårdens få tilbageværende store træer har skader af forskellig art, som f.eks. denne 150 år gamle blodbøg.

Store karaktergivende træer er med til at skabe intimitet på kirkegården. Når der plantes nye træer, kan en underbeplantning af bunddækkende prydbuske være med til at forebygge skader på stamme og rødder.

Ved december orkanen i 1999 væltede de fleste af de gamle træer på Tønder Kirkegård. Det har fjernet en del af den karaktergivende beplantning på kirkegården. Indtil videre har de gamle gravstedsbevoksninger dog været med til at fastholde en varieret oplevelse af kirkegården, med beplantninger i mange etager. Vi forsøger at undgå

fældning af de gamle thujaer og cypresser for at fastholde det varierede billede. Som på andre kirkegårde, består de nye gravstedsbeplantninger primært af lavt voksende arter, og dermed bidrager de til, at kirkegården i fremtiden vil opleves som et rum uden den intimitet, en varieret bevoksning medfører, såfremt der ikke tages initiativ til at genskabe variationen.

Forebyggelse af skader

De få gamle træer, der er tilbage, lider næsten alle under, at kvaliteten af beskæringerne igennem tiden har været

dårlig, eller - ligesom på billedet af den 150 år gamle blodbøg - af skader tilført af gravstedsindehavere og personalet på kirkegården.

For at genskabe en beplantning i flere etager, er der derfor plantet en række træer på kirkegården, som igennem de kommende generationer skal udvikle sig til karaktergivende træer og på den måde danne en ny skærm over gravstederne. For at de nye træer skal understøtte oplevelsen af roen på kirkegården, blandes arterne ikke, men der plantes kun en art i hver afdeling.

På den gamle del af kirkegården er valget faldet på bøgen. For at skabe de bedste betingelser for træerne, er der etableret en underbeplantning af forskellige bunddækkende prydbuske, da dette både minimerer risikoen for mekaniske skader og for at de stabiliserede rødder senere bliver gravet over; med en destabilisering af træerne til følge. Der er udlagt 8 gravpladser rundt om hvert enkelt træ, og herved anvender vi en del af de uudnyttede arealer til beskyttelse af træerne.

Biodiversitet

De nye beplantninger tilføjer kirkegården lidt af den biodiversitet, som er mistet ved nedlæggelsen af de mange traditionelle kistegravsteder. Beplantningerne vil øge biodiversiteten og dermed fastholde en frodig oplevelse af kirkegården og være med til at reducere arealerne af primært græsplæner. Disse beplantninger er et af flere tiltag, der kan være med til at fremme udviklingen af kirkegårdenes udtryk, så den ikke ender som tomme græsmarker. ■

Nogle af de arealer, der bliver ledige efter nedlæggelse af traditionelle kistegrave, tilplantes med forskellige bunddækkende prydbuske, for at beskytte de kommende karaktergivende træer mod mekaniske skader.

PRAKTISK UDSTYR I PROFESSIONEL KVALITET

Felco – Löwe – ARS – Silky – Wolf Garten
& meget andet udstyr til det grønne område

AKTUELT
Gyllebo blodmel mod råvildtbid haves i 1 kg
pakninger

Dansk Skovkontor A/S TLF 57 83 01 10
www.dansk-skovkontor.dk

Dansk Skovkontor A/S

Grundlagt 1950

Stangsakse

ARS

Beskæringsudstyr

SITAS.DK · 44 65 05 65

Knivtandsave

Topsave

HVIS EN KIRKEGÅRD ØNSKES NEDLAGT

Tekst og foto af Jens Zorn Thorsen,
jeztho@gmail.com

Er Gamle Kirkegård i Vejle ”umistelig” eller ”bevaringsværdig”? Eller hører den ind under kategorien ”andre kirkegårde”, der evt. kan nedlægges?

Med de ændringer i Lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, der trådte i kraft i 2014, blev det gjort muligt, at tage en kirke ud af drift og anvende den til ikke-kirkelige formål. Men hvordan forholder det sig med at nedlægge en kirkegård?

En kirkegård kan af flere årsager være udtjent og ejeren skal tage stilling til kirkegårdens fremtidige administration og formål.

Det vil i en sådan situation være naturligt at udarbejde en udviklingsplan, som beskriver rammerne og indholdet for et udviklingsforløb for kirkegården. Og hvis kirkegården i fremtiden ønskes nedlagt, skal der naturligvis ansøges om dette gennem provsttudvalget til stiftsøvrigheden, som ind-

henter en udtalelse fra et nyt udvalg, der blev nedsat i 2014.

Den 18. marts 2014 blev det vedtaget i Folketinget at oprette et udvalg, som skal tage stilling til hvilke af vore kirkegårde, der er umistelige.

Udvalget om kirkegårde er oprettet og er sammensat af:

- **Ulla Kjær:** Seniorforsker fra enheden Middelalder og Renæssance og Numismatik. Udpeget af Kirkeministeren efter indstilling af Nationalmuseet (formand).
- **Steen Høyer:** Arkitekt, professor i landskabs- og havekunst med særlig vægt på forholdet mellem landskab og bebyggelse. Udpeget af Kirkeministeren efter indstilling af Det særlige Bygningssyn.
- **Annemarie Lund:** Landskabsarkitekt. Ansvarshavende

redaktør på "Landskab". Udpeget af Kirkeministeren efter indstilling af Akademirådet.

- **Preben Skaarup:** Kirkegårdsrådgiver for Haderslev stift, Landskabsarkitekt. Udpeget af Kirkeministeren efter indstilling af Stiftsøvrighederne.
- **Kirkeministeriet** er sekretariat for udvalget

I henhold til § 19, stk. 2 skal en stiftsøvrighed, inden en kirkegård nedlægges, indhente en udtalelse fra udvalget, som afgiver udtalelser på baggrund af udvalgets kategorisering af folkekirkens kirkegårde i tre kategorier:

- 1) Umistelige kirkegårde
- 2) Bevaringsværdige kirkegårde
- 3) Andre kirkegårde.

Kirkeministeren fastsætter nærmere regler om udvalgets opgaver og virksomhed, da udvalgets opgave blandt andet er at formulere kriterier, der skal danne grundlag for udvalgets kategorisering af kirkegårdene.

Der er, i øvrigt indtil videre, ikke indsendt ansøgninger om nedlæggelse af en kirkegård.

Lovens fulde ordlyd indgår i den gældende Lovbekendtgørelse nr. 329 af 29/03/2014: Loven om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde. ■

Særslev Kirke

Træ

- beskæring
- plantning
- fældning
- flytning

rodfræsning og rådgivning

Skovgårdsskolen

Tree Care ApS

Ingegårdsvej 11 · 4340 Tølløse
www.ks-freecare.dk
E-mail: ks@ks-freecare.dk

Steen Kristensen Tlf.: 59 18 50 77
Kim Poulsen Tlf.: 43 45 11 90

*Vi er dem med
det
brede sortiment*

- Buske, træer, stedsegrønne samt hække
- Rhododendron og surbundplanter
- Roser, stauder, græsser og bunddække

Alle planter leveres i høj kvalitet og det er altid muligt at få et godt tilbud på større planteleverancer.

Vejenbrød Planteskole a/s

Vejenbrødvej 25 - 2980 Kokkedal - Tlf. 48 28 01 77 - Fax. 48 28 01 96
www.vp-as.dk - salg@vp-as.dk

Velkommen

A/s HAVDRUP

MASKINFORRETNING

Mød os på Roskilde Dyrskue
-Stand 48

KÄRCHER

MIC 26

En kraftig & robust fuldhydraulisk opbygget redskabsbærer. Den klarer mange af dine opgaver og kan udstyres med et bredt udvalg af redskaber.

Kontakt os for en DEMO

TANGO E5

Robotklipperen er skabt til at pleje din plæne helt problemfrit, så du kan bruge din tid på vigtigere opgaver.

JOHN DEERE

RUN 46

RUN seriens modeller benytter gennemprøvede & pålidelige 4-takts ReadyStart benzinmotorer. -RUN46 vandt "Bedst i Test" hos forbrugerrådet TÆNK. -se mere på vores hjemmeside.

HTF MK VII

Løvsugereren er en dansk fremstillet kvalitetsmaskine. Ideel til kirkegårde p.g.a dens smalle konstruktion. -et effektivt filtersystem eliminerer støvforureningen.

På Gensyn

Salbjergvej 4 - 4622 Havdrup - 46 18 55 44
www.havdrup-maskinforretning.dk

Vi tager forbehold for evt. trykfejl.

Vi Har Maskinen Til Alle Årstider.

Du Har Opgaven - Vi Har Maskinen.

Kirkegårdskort

- Opmåling
- Korttegning med EDB
- Informationssystemer
- Fremtidssikring
- Rådgivning
- Nummerering
- Protokoller

Landinspektørcentret A/S
Nygade 46, 7400 Herning, Tlf. 97 123688

Lyng Naturgødning ApS

e-muld

**Muld • Spagnum • Barkflis • Træflis
Topdressing • Grus • Granitskærver**

Levering med lastbil eller afhent selv
Container udlejning

www.l-n-g.dk

Slangerupvej 16 • 3540 Lyng • 48 18 73 50

- også i bigbags

Telefon 86 52 17 77 | Mobil 23 32 90 27

Wad

LANDSKABSARKITEKTER A/S

Naturkirkegårde | Udvidelser | Omlægninger | Kirkegårdsinventar

Helhedsplaner til kirkegårde | Plejeplaner

Peder Skrams Gade 39 | 8200 Århus N | www.wadlandskab.dk

Kirkegården er vores speciale, kontakt os for referencer eller uforpligtende samtale

Komplette it-løsninger til kirker og kirkegårde

- Kirkegårdsadministration og -regnskab
- Mulighed for integration med GIAS, CPR, Den digitale dødsanmeldelse og e-Boks
- Adgang til gravstedsøgning og takstopslag fra sognets/kirkegårdens hjemmeside.

Kontakt os, og hør mere om, hvordan vores løsninger kan lette den daglige drift.

Telefon: 9928 3565 • E-mail: salg@brandsoft.dk

EG
Adding value to business

EG Brandsoft www.eg.dk/kirke

Green-Anlæg ApS

Anlæg og renovering af kirkegårde

- Stengærder
- Brolægning
- Plantning af store træer
- Certificerede træplejere

Vi kommer over hele landet

Bjarne og Karsten Green
Green-Anlæg ApS • Byvangen 2 • 5550 Langeskov • www.green-anlaeg.dk

Energioptimering i Danske Kirker

Opnå store besparelser med Intelligent Varmestyring fra Mariendal Electrics

- Det er nemt, smart og fleksibelt

Kontakt os for et uforpligtende møde

mariendal electrics

El • Sikring • Energi • Marine • Automation • IT

www.mariendal.dk • Tlf: 7010 2077

KIRKENS FORUM

DANMARKS FAGMESSE FOR KIRKEN

"DM" I GRANDÆKNING

På Kirkens Forum i september afholdes der en stor konkurrence i grandækning i forbindelse med udstillingen af materiel til kirkegårde. Landets gravere inviteres til at stille op om fredagen og vise det bedste inden for grandækning. Vi stiller 20 gravsteder til rådighed.

Tilmelding

Tilmeldingen bliver efter først til mølle princippet. Skal du sikre dig en plads i konkurrencen, skal du sende en mail med navn og telefonnummer til Hanne Iversen på : hi@messec.dk.

BESØG
DANMARKS FAGMESSE FOR KIRKEN
I MESSE C, FREDERICIA
25. - 26. SEPTEMBER 2015
KL 9.00 - 16.00

SE MERE PÅ WWW.KIRKENSFORUM.DK

KRIGSFANGEKIRKE- GÅRDEN I LØGUMKLOSTER

Tekst og foto af Jørn Skov,
tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Krigsfangerne var generelt vellidte i Sønderjylland, og nogle dansksindede købte krigsfangekirkegården efter krigen.

Fra 1864 og frem til 1920 var Sønderjylland en del af Tyskland, og deltog derfor i 1. verdenskrig på tysk side. Der findes mange, både gravsteder og mindetavler, i de sønderjyske kirker og på kirkegårdene, hvor de faldne under 1. verdenskrig mindes.

Som en del af det tyske rige, oprettedes der en række arbejdslejre i Sønderjylland, som modtog krigsfanger fra Rusland, Belgien, Italien, Frankrig m.fl. Oprettelsen af lejrene skyldes den mangel på arbejdskraft, som indkaldelsen af de mange sønderjyder, der deltog på tysk side medførte. I alt tog tyskerne op mod 1.700.000 fanger, hvoraf ca. 900.000 kom fra Rusland.

Fangelejren i Løgumkloster

I Løgumkloster blev en af de største lejre i Sønderjylland oprettet i 1915. Her til kom krigsfanger fra Rusland, Belgien og Frankrig. Lejren rummede mellem 2 og 3000 fanger. De fleste blev sat i arbejde inden for landbruget, mens andre arbejdede med projekter som forhøjelse af diget i Ballum, regulering af Slotsbækken i Løgumkloster og fanger fra den store Tinglev lejr, med af dræningen af Tinglev Sø.

I 1915 blev lejren i Løgumkloster ramt af en plettyfus epidemi. Under epidemien døde 71 fanger og en tysk fængselslæge. Han blev begravet på Løgumkloster kirkegård.

Den nuværende obelisk i sandsten blev rejst i 1923 og bærer inskriptionen "Til minde om soldater, døde i lejren ved Løgumkloster forinden de allierede hæres befriende sejr." Som på den oprindelige sten er teksten både på dansk, russisk og fransk.

Enkelte af krigsfangerne blev i Sønderjylland. Det ses blandt andet af den seneste begravelse på krigsfange kirkegården: Den fandt sted i 1965, da litaueren Juregis Bukowski, der boede i Løgumkloster til sin død, blev begravet.

Fangerne blev begravet i skoven syd for Løgumkloster, tæt ved fangelejren. Uden for diget omkring kirkegården, langs vejen hen til kirkegården, finder man et enkelt gravsted. I dette gravsted er der begravet en jøde, som man på grund af hans tro, ikke ville begrave sammen med de øvrige afdøde fanger.

I slutningen af krigen ændredes brugen af lejren, til internering af tyske militærfanger. Det var soldater, der havde forbrudt sig mod den tyske hær. Af disse døde 39 og de blev ikke begravet på krigsfangekirkegården, men derimod på Løgumkloster Kirkegård. Gravene blev sløjfet i 1945 efter ordre fra tyskerne. I januar 2009 fandt man 20 af gravstenene igen på adressen Åbenråvej 37 i Løgumkloster, hvor de havde været brugt som terrasse. Der var desværre kun 8 hele sten tilbage, og de kan i dag ses på kirkegården, sammen med andre bevaringsværdige gravminder.

Efter krigen blev lejren anvendt til husvilde boliger, indtil den nedbrændte i 1920.

Mindesmærket

Den franske krigsfange Etienne Prévost modulerede et billede af sejrsgudinden som en udsmykning af den obelisk, nogle af fangerne opførte til minde om deres afdøde kammerater. På den stod der: For vor franske, belgiske og russiske kammerater, døde under fangen-

skabet i lejren ved Løgumkloster 1915-16-17. Teksten var udført på dansk, russisk og fransk.

Krigsfangerne var generelt vellidte i Sønderjylland, og nogle dansksindede købte krigsfangekirkegården efter krigen. I 1923 blev den nuværende obelisk i sandsten, der er tegnet af arkitekt Arne Finsen rejst. Teksten på den nye sten er: Til minde om soldater, døde i lejren ved Løgumkloster forinden de allierede hæres befriende sejr. Som på den oprindelige sten er teksten på dansk, russisk og fransk.

Indvielsen skete den 11-11- 1923, hvor blandt andre den franske minister Vicomte de Fontenay talte. Han sluttede med ordene ”Sov i fred i denne jord der er Danmarks Elsass! Sov i fred i blandt denne ædelmodige og taknemmelige befolkning, der vil værne om Eders grave! Sov i fred i Slesvigs jord, der atter er dansk, takket være store ofre, der blev bragt. Med smerte og ærefrygt bøjer vi hovedet dybt foran Eders grave, for I kan høre til dem, der ved Eders offer frelste verdensfreden, gav Elsass tilbage til Frankrig og Slesvig tilbage til Danmark. Danske venner, Frankrig betror Eder sine døde.”

Ved besøg på sønderjyske kirkegårde, vil man finde en række gravsteder over afdøde krigsfanger. Det gælder blandt andre i Bedsted og Tønder. ■

Robuste køertøjer til el, diesel eller benzin

HTF Minilaster

- Effektiv køretøj til transport og udendørs vedligehold
- Kan leveres til el, diesel eller benzin

HTF Løvsuger MK VII

- Super stærk løvsuger, der kommer ind overalt
- Kan betjenes fra flere vinkler

STAMA Micro Truck

- Smart og handy lille ståtruck med vippelad, der kan komme ind alle steder

STAMA Maxi Truck 48v 4WD

- Markedets eneste 4WD el truck
- Laster 1500 kg.

Se og prøv det store udvalg af STAMA og HTF maskiner hos nedenstående forhandlere.

Almas Park & Fritid A/S, Ålborg
HN Maskiner, Thisted
Herning Skov, Have & Park, Herning
Anker Bjerre A/S, Holstebro

Lyngfeldt A/S, Hadsten
Vemas A/S, Vejle
Varde Have og Skovmaskiner ApS, Varde
Hans Holm A/S, Tinglev

Sønderborg Skov - Park og Have ApS, Sønderborg
Glamsbjerg Maskin Center A/S, Glamsbjerg
Havdrup Maskinforretning A/S, Havdrup
Servicegården, Nørre Alslev

LOADMASTER
NYHED

DANSK PRODUCERET
KVALITETSMASKINE
MED UNIK **SERVICE, GARANTIORDNING**
& LAVE **DRIFTSOMKOSTNINGER**

LOADMASTER 830 M/UDSKUDSARM

Sejt trækkende 30 HK 3-cylinder KUBOTA motor.
Meget stabil maskine med lavt tyngdepunkt.
Hurtig fremdrift. Maskinen har altid fuld kontakt med underlaget ved kørsel i ujævn terræn.
Maskinen kan stilles på skrånende terræn.

TEKNISKE DATA
Længde: 240 cm. Bredde: 75-92 cm.
Højde: 178-207 cm. Egenvægt: 940 kg.
Løftekapacitet: 800/1.000 kg.
Hydraulikflow: 51 liter/min.
Hydrauliktryk: 210 bar.

Dan Sand

RING 96 56 41 00

Alle priser er eks. moms og fragt. Forbehold for trykfejl & prisstigninger.

DSN AS
N.A. JENSENSVEJ 1,
TORNBY
9850 HIRTSHALS
WWW.DANSAND.COM

Et miljøvenligt valg
- det gør en forskel

Testet af Dansk Teknologisk Institut.

ECOURN
WWW.ECOURN.DK

Hestepærer på kirkegården? Champost®

- Sådan lød det fra flere medarbejdere på Holstebro Kirkegaarde

Holstebro Kirkegaarde er blot én af de mange kirkegårde, som anvender Champost. Med en vis skepsis sagde flere af deres medarbejdere: *"Skal vi smide hestepærer ud på kirkegården? Det vil lugte fælt! Da de prøvede den pasteuriserede og varmebehandlede hestemøg, ændrede de synspunkt og i dag anvender de store mængder Champost.*

Champost Jordforbedring

- Vi anbefaler du lægger 5 cm. oven på den eksisterende jord.
- Champost tilfører jorden naturgødning.
- Du undgår at luge ukrudt.
- Jorden bliver let og luftig.
- Du må ikke plante direkte i Champost Jordforbedring.

Anvendelse:

- Afdækning
- Nyetablering
- Stauder
- Efterfyldning

Antal liter

- 50 l. sæk (54 stk. pr. palle)
- 20 l. sæk (120 stk. pr. palle)
- Big Bag 3000 l.

Efter 2 år kan du se hvordan Champost Jordforbedring har fremmet planternes vækst.

AVANT® Når det skal gøres nemt

Avant 640:
24 km/t

280 cm løftehøjde
99 cm bred

Avant har de helt små minilæssere på 530 Kg
men også dem, der kan løfte 1400 Kg +
Se mere end 100 forskellige redskaber på vores hjemmeside

Køb redskaber online på Avant.dk

**AVANT®
Danmark**

Besøg vores 3500 m²
store showroom i Låsby

MERETHE PALUDAN

Af Merethe Paludan, kirkegaard@kristrupkirke.dk
Kirkegårdsleder, Kristrup kirkegård

”2006 var året hvor jeg blev ansat ved Kristrup kirke, i første omgang var det i et barselsvikariat. Efter det vikariat, var jeg væk i en periode på 9 måneder, men fik mulighed for at søge tilbage og blev herefter fastansat.”

Kristrup sogn har ca. 7.845 folkekirkemedlemmer og Kristrup kirke hører under Randers Søndre provsti, v. provst Hanne Hjørnlund.

Kirkegården dækker et areal på knap 3 hektar. Arealerne ved kirken, sognegården og præsteboligen er på ca. 2 hektar i alt.

Vi er 13 ansatte fordelt med 2 kirketjenere, 2 kordegne, 1 organist, 1 Kultur/sognemedhjælper, 2 helårs ansatte gartnere, 3 sæson ansatte gartnere og 1 kirkegårdsleder og der er 3 præster.

Menighedsrådet er med i 2 års valgperiode ordningen og ved sidste valg, i efteråret 2014, kunne der kun vælges 12 personer og ingen suppleanter.

Kapel og kirkegård

Oprindeligt lå kirkegården ved kirken, men i begyndelsen af 1870'erne var kirkegården ved kirken blevet for lille, så der blev købt et stykke jord ca. 300 meter fra kirken. I 1872 blev en ny kirkegård indviet og i slutningen af 1950 blev den sidste gravplads ved kirken sløjfet. I 1883-84 opførte man et kapel med plads til 30-40 mennesker. Det blev i 1938 erstattet af det kapel vi har i dag, og som er tegnet af arkitekt Jens Burhardt fra B. Fritz & Søn i Århus. Kapel salen er 18 x 6 meter og har plads til ca. 180 mennesker.

Jeg er uddannet jordbrugsteknolog og en tidligere uddannelse som sygehjælper, har været med til at ruste mig til jobbet som kirkegårdsleder.

Salget af plænegravsteder og urnegravsteder går hurtigt, og der er også kommet mange flere nedsættelser i Mindeplænen.

Kirkegårdens kapel blev bygget i 1938. Her er der plads til ca. 180 mennesker.

Årligt har vi omkring 110 handlinger. Heraf er ca. de 100 bisættelser.

Det er meget forskelligt om der vælges en handling fra kirken eller kapellet.

Min baggrund

Min uddannelse er Jordbrugsteknolog, indenfor landskab/anlæg. Under min uddannelse vidste jeg, at jeg ville prøve kræfter med et job som kirkegårdsleder. Jeg havde været ansat som gartnermedhjælper på en kirkegård ved Århus og det stortrives jeg så godt med, at jeg slet ikke var i tvivl. Derudover har jeg en uddannelse som sygehjælper og den baggrund har rustet mig godt til det arbejde, der også ligger i det at være kirkegårdsleder; her tænker jeg f.eks. på samtalerne med de pårørende.

For mig er det at være kirkegårdsleder en super god kombination, hvor man både arbejder med mennesker og med det grønne.

Jeg har arbejdet på planteskole og som privat person, har jeg altid interesseret mig for have og natur. Er blomsterbinder uddannet og har haft egen have i mange år.

Visioner

Kstrup kirkes vision er: "Et mødested hvor mennesket møder evangeliet, og mennesker møder mennesker".

Når vi på kirkegården laver budgetforslag, skal vi underbygge denne vision.

For 2015 har kirkegården bl.a. underbygget med dette:

- Vi vil gerne opretholde, men også forbedre, den standard her er og videreudvikle vores kirkegård til et sted, der for vores brugere og andre besøgende, vil give en så positiv oplevelse som muligt, ud fra den enkeltes situation.
- Vi vil arbejde på at forbedre adgangsforholdene.
- Vi vil, i den grad det er muligt, udbyde de gravpladser der er eftertragtede.
- Vi vil sætte fokus på at man ved et besøg på kirkegården møder årstidernes skifte, ved et varieret planteudvalg.
- Derudover skal kirkegården være en god arbejdsplads som lægger vægt på arbejdsmiljøet, både det fysiske og det psykiske.

Og hvordan gør man så det?

Der er lavet en helhedsplan tilbage i 2000 af arkitekt Wad, Århus. Og det er en godt "redskab" at have. Der er bl.a. taget højde for at gravstederne skal have ens mål. Vi har nedlagt/stoppet salg i en afdeling for traditionelle gravsteder, for at lave urnegrårde. Gravstedshækkene skal udskiftes fra thuja til taks osv.

Men der ligger stadig en stor udfordring i at tænke mange år frem. Få plantet nye træer, lave statistik for urnegravpladser, prøve at være opdateret om nye materialer mm.

Hvor det falder naturligt ind, bliver der plantet stauder på de ledige arealer.

Vi er også her ramt af, at rigtig mange traditionelle gravsteder nedlægges og vi får flere og flere områder med græs. Salget af plænegravsteder og urnegravsteder går hurtigt, og vi har også i de sidste to år fået mange flere nedsættelser i vores Mindeplæne.

Her i efteråret 2015 skal vi have lavet en ny urnegård med 41 urnepladser og området omkring kapellet skal renoveres, både under og over jorden: Kloakken skal udskiftes, og over jorden skal der blive grønnere. Der skal laves græs, plantes træer og sidst, men ikke mindst, skal der lukkes for kørsel ind på kirkegården.

Alt sammen noget vi glæder os rigtig meget til. De steder hvor det falder naturligt ind og der bliver plads, sætter vi forårsløg, planter stauder eller buske.

Vi har, som nok de fleste kirkegårde har, også bede ved vores indgange, hvor vi planter forårs og sommerblomster. Vores nyeste allé blev lavet i 2009. Her er der, under de 18 lindetræer, Tillia cordata 'Greenspire', sat 20.000 lilla og hvide krokus. Det er virkelig noget der vækker opsigt og gør folk glade i vinter måneden, hvor de springer ud og tager imod med deres farver. Herefter kommer der ca. 1.000 tulipaner 'Spring Green', i en bund af Storkenæb med hvide blomster; Geranium mac. 'White Ness'.

Vi har rigtig mange niveau udfordringer ind til grav-

stedsgangene. Det vil tage mange år at ændre dette, men vi laver noget hvert år. Vi skifter beton kantsten ud med brosten og det løse grus på gangene bliver skiftet ud med stenmel.

Maskinparken var stort set ny da jeg blev ansat. Siden da har vi været så heldige at få bevilling til en redskabsbærer med feje/suge anlæg og sidste år fik vi en græsklipper, som vi også kan bruge til at vertikalskære vores græsplæner.

Samarbejde

I samarbejde med aktivitetsudvalget, har vi lavet kirkegårdsvandring for sognet ca. hvert andet år. Vi går en runde på kirkegården og snakker om priser og gravstedsformer, samt planter og træer. Det er rigtig godt besøgt og vi vil lave det igen i 2016. Mit ønske er, at der vil blive mulighed for at slutte af med noget musik. Enten ude i det fri eller i vores kapel.

I det hele taget har vi lavet rigtig mange ting og der er sket mange forandringer de sidste år. Men med en god gartner gruppe og et godt samarbejde med kirkegårdsudvalget, der inddrages i de udfordringer vi står overfor, med færre traditionelle gravsteder, kostpriser m.m., ja så flyver timerne af sted. Og der er altid noget arbejde, hvor jeg tænker, det skulle jeg da også lige have nået.

Men heldigvis er der jo en dag i morgen... ■

FULDSTÆNDIG TILPASNING under alle forhold

Kan man opfylde alle folks ønsker?

JA! - med et Danhild Hybra VARIO!

- **ALLE** pårørendes ønsker
(ALLE salmer og melodier kan spilles)
- for **ALLE** forskellige organister *)
- organisten får mange flere muligheder
- modstår træk og kulde
- skal aldrig stemmes

**Danhild Hybra VARIO orglets 32 stemmer yder stor støtte til salmesangen.
Med dette orgel kan organisten opfylde de pårørendes ønsker.**

Klaviaturer i højeste position

*) **Trinløs indstilling af klaviaturer**

Mange forskellige organister har sin gang i et kapel, og de skal alle sidde ergonomisk rigtigt ved orglet. Dette kan lade sig gøre med de elektrisk højdejusterbare klaviaturer på **Danhild Hybra VARIO** orglet.

Både bænk og klaviaturer på **Danhild Hybra Vario** kan indstilles trinløst i en hvilken som helst position mellem den højeste og den laveste position. Sammen med den elektrisk indstillelige bænk giver orglet de allerbedste muligheder indenfor ergologi.

Klaviaturer i laveste position

Danhild Hybra VARIO - suveræn lyd og betjening

- * Højdejusterbare klaviaturer (justering på 26 cm, fra 66 til 92 cm)
- * Højdejustérbar orgelbænk (justering på 29 cm, fra 49 til 78 cm)
- * Ventilfølsomt anslag på klaviaturer
- * Pedalspil med følelse af mekanisk aktion
- * Pedal-vægt kan justeres fra 1000 til 1500 gram
- * Transposition op/ned i halvtonetrin
- * LED-belysning til nodestativ og pedalspil
- * 600 registerkombinationer med step funktion
- * Manual-bas (pedalregistre kan spilles fra klaviaturer)
- * Cantus firmus (registrering i svelleværk kan spilles som øverste tone i hovedværk)
- * Anslagsvarianter kan vælges ved brug af eksempelvis et klaver-modul
- * Valg af 10 forskellige "ikke-likesvævende" stemninger
- * Tilslutning for MIDI in/out, line in/out og hovedtelefoner

Orgelkabinet

Lys eg laminat er standard for orgelkabinettet. Orglet kan bygges i mahogni, kirsebær, sort eller hvid mod en merpris. Andre træsorter tilbydes også mod merpris.

Pris: fra 130.000,- kr., inkl. moms
Leasingaftale kan tilbydes

”EN GOD STAUDE TIL KIRKEGÅRDEN”

af Tommy Christensen,
tc@svendborg-kirkegaarde.dk

2015-3

Der sker noget når fjerbusken starter væksten om foråret. Den bliver ca. 1,5 m. høj og blomstrer med elegante hvidgule toppe, Foto: Sten Porse, GNU Free Documentation Licence.

Aruncus dioicus – Fjerbusk

Fjerbusk er vildtvoksende i køligt tempererede egne i Asien, Europa og Nordamerika. En stor og imponerende staude på op til 1,5 meters højde, der hører hjemme i rosenfamilien. Der sker noget når fjerbusk starter op og viser livstegn om foråret, bladene som følger med op er meget langstilkede og opdelt i 3 afsnit som yderligere er opdelt i fannede tre, fem eller syv bladeplader. Omkring Sct. Hans når planten sin tophøjde og den hvidgule ”fjerpragt” udfoldes på smukkeste vis. Blomstringen er overstået på en måneds tid, hvorefter blomsterstandene brunes. Løvet er stadig friskgrønt, hvilket har betydning for udseendet resten af vækstsæsonen. Måske man vælger at fjerne de visne blomsterstande og bevarer den grønne bund, som står sig godt med skovbund og skrub i de eksterne områder.

Med sin størrelse er fjerbusk rigtig fin som en solitær plante/bed f.eks. i græsplæne. Fjerbusk er særdeles anvendelig på kirkegården, hvor den vil gøre sig i mange sammenhænge: På det store sløjfede familiegravsted, i randbeplantningen eller oplagt i det skov- eller parkagtige.

I begyndende blomstring er den rigtig flot til afskæring i en høj gulvvase. Senere vil den drysse, til stor ærgrelse for ”ham” der støvsuger.

Fjerbusk formeres ved deling og der skal skarpt værktøj til, da roden udvikler sig til en stor sej kage. Fjerbusk som er robust og nem, står gerne adskillige år og bliver smukkere og smukkere uden omplantning. ■

STIHL batteri

sortiment

**Et batteri til
15 maskiner**

Brug det til...

- Motorsave
- Trimmere
- Hækkeklippere
- Teleskopklippere
- Skæremaskiner
- Rengøringsmaskiner
- Blæsere

Alt hvad der skal bruges på grønne områder
Lav støj - lave vibrationer

Skann QR koden og
find din STIHL forhandler

www.stihl.dk

KORT NYT

1

Lørdag skal ikke koste ekstra

Hvis Danmarks biskopper fik lov til at bestemme over kirkegårdenes takster, måtte der ikke opkræves ekstra betaling for at foretage en begravelse eller bisættelse om lørdagen.

Emnet blev diskuteret på et bispemøde i april, og biskopperne har forpligtet hinanden på at tage en diskussion med provsterne om sagen; med henblik på at få afskaffet denne ekstra betaling.

Biskopperne har den principielle holdning at det skal være gratis at blive begravet eller bisat, når man er medlem af folkekirken – og det skal også gælde for lørdagene.

Ud over det, finder biskopperne at det er vigtigt, at folkekirken er fleksibel i forhold til at give folkekirkens medlemmer en god betjening i de store livssituationer, hvor der ønskes en kirkelig handling.

2

Klagekultur

I september afløses biskop Kjeld Holm i Århus, af den nuværende domprovst i Odense, Henrik Wigh-Poulsen. Berlingske weekend skriver i et interview med Kjeld Holm:

Når han ser tilbage på godt 21 år som biskop, vurderer Kjeld Holm, at han tilbage i midten af 1990'erne måtte behandle én skriftlig klage om måneden, mens han i dag i gennemsnit må behandle én klage ugentligt. Klagerne til biskoppen består i alt fra par, der ikke kan blive viet den dag, de gerne vil, til efterladte, der ikke

kan få gennemført en bisættelse, hvor og hvornår de gerne vil. Det kan også være kordegnen, der bliver klaget over. Og præsten selvfølgelig.

Udviklingen overrasker ikke Kjeld Holm. Den er, som han siger, udtryk for »en almindelig klagekultur«, hvor »folk ikke lader sig sige noget imod«.

»Det er blevet for meget. Det er blevet sværere for folk at skelne mellem det af betydning og det af mindre betydning,« siger han.

Men biskoppen understreger, at alle skriftlige klager bliver behandlet »efter forvaltningslovens principper«, inden han træffer sin afgørelse.

3

Boom i urnenedsættelser i skoven

I Tyskland blev det i 2001 tilladt at nedsætte urner i skove, og interessen har efterfølgende vist sig at være meget stor.

5 % af alle afdøde i Tyskland bisættes i Friedwälder (skove godkendt til urnenedsættelser). Tallet stammer fra 2013, og viser en udvikling, hvor der i 2009 blev bisat 20.000 i Friedwälder, mod 45.000 (eller 5 % af alle afdøde) i 2013. Den procentvise fordeling mellem jordbegravelser og kremeringer er 50/50 af hver, og dermed sker 10% af alle urnenedsættelser i Friedwälder.

Opgørelsen er lavet af broderorganisationen Aeternitas, som har bedt 401 Friedwälder om at deltage i undersøgelsen. Af disse har de 141 svaret, og dermed givet grundlaget for de ovennævnte tal. De oplyser endvidere, at

94% af alle Friedwälder administreres af de kommunale forvaltninger, 5% af de kirkelige myndigheder, mens den sidste procent ikke har angivet ejerforholdene.

I Tyskland findes der ikke en central registrering af kirkegårde, da ansvaret for disse ligger i de enkelte delstater. Det samlede antal godkendte Friedwälder, der anvendes til urnenedsættelser skønnes nu, at være på op mod 500 i hele Tyskland.

Kilde Friedhofskultur 07/2014

4

Spredning af aske

I Bremen har det hidtil været tilladt at placere aske uden brug af en urne i et gravsted. Denne regel bliver nu udvidet, så asken også kan anbringes under- eller overjordisk i et askefelt. Det kan både ske på en eksisterende kirkegård eller udenfor disse.

Der er en række forudsætninger der skal opfyldes:

- Personen skal have haft sin bopæl i Bremen
- Der skal foreligge en tilladelse til udspredning på det påtænkte areal
- Der skal foreligge en aftale med en myndighedsperson og at der er indgået en aftale med vedkommende om udspredning
- Udspredningen skal ske senest 2 uger efter kremeringen
- Ejeren af arealet hvor udspredningen skal foregå, skal give tilladelse til det

Med disse regler går Bremen videre end delstaten Nordrhein-Westfalen, der har en 'kan' bestemmelse, der ikke giver et retskrav på udspredningen af aske.

Loven er så ny, at det ikke er muligt at sige, hvor mange

der vil bruge muligheden. I artiklen udtaler flere der arbejder med kirkegårdsdrift, at de ikke har haft henvendelser om muligheden. Reglen ses mest som en yderligere mulighed i valget af begravelsesform.

Kilde: Friedhofskultur 01/2015

5

Jessing solgt til Flexi Group

Den 1. Maj 2015 overtog Flexi Group aktiviteterne i familiefirmaet Jessing ApS. I forbindelse med opkøbet, blev firmaet omdannet til et aktieselskab og tidligere direktør og ejer, Henrik Jessing, fortsætter som salgschef hos Jessing A/S.

Flexi Metal A/S, der er et datterselskab i Flexi Group, har gennem en længere årrække været en tæt samarbejdspartner med Jessing. Flexi Group omfatter nu Flexi Metal, Flexi Riste, Flexi Boksen, samt Jessing A/S og tømrerfirmaet Nothlev-Lindegaard A/S.

Kontakt til Jessing A/S er uforandret; med samme telefonnumre, hjemmeside og mailadresse.

6

Velkommen til nye kolleger

Tom Lorenzen er tiltrådt som Kirkegårdsassistent den. 1. april på Sct. Maria Kirkegård i Sønderborg.

Steen Hendriksen er tiltrådt som Kirkegårdsleder den 1. maj på Sct. Olai Kirkegård i Kalundborg.

KALENDEREN

18. april – 11. oktober 2015

BUGA 2015

Bundesgartenschau afholdes 5 forskellige steder i Havelregionen i Tyskland. Kirke- og kirkegårdsudstillingen findes i udstillingsområdet Dombezirk i Hansestadt Havelberg. Se mere på www.buga-2015-havelregion.de

26. - 28. august 2015

Have & Landskab

Den grønne fag-udstilling Have & Landskab afholdes på Selandia-CEU i Slagelse. Se mere på www.hl15.dk

7. - 9. september 2015

Årsmøde for FDK og DKL

Årsmødet 2015 afholdes i Frederikshavn på Hotel Scandic 'The Reef'. Se mere i dette nummer af bladet og på www.danskekirkegaarde.dk. Tilmelding senest d. 15. juli 2015.

13.-14. september 2015

'Dødens have og dødens sten'

Foreningen for Kirkegårdskultur afholder seminaret 'Dødens have og dødens sten' på Fjeldsted Skovkro på Fyn. Prisen for medlemmer er kr. 1.900,- alt inkl. Se mere på www.kirkegaardskultur.dk

25. – 26. september 2015

Kirkens Forum

Fagmessen Kirkens Forum afholdes i MesseC i Fredericia. Her vil være udstillinger med relation til kirkegårdsdrift, administration og kirkelige aktiviteter. Åbent fra 9.00 til 16.00 begge dage. Se mere på www.kirkensforum.dk

20. – 23. oktober 2015

Krematoriekursus

DKL afholder krematoriekursus på Svendborg Vandrehjem/ Danhostel. Kurset henvender sig til alle i branchen - såvel nye som ældre medarbejdere, der ønsker at være opdaterede med de nyeste tiltag. Man kan se mere på www.dkl.dk. Tilmelding på e-mail: erik@dkl.dk

21. – 23. oktober 2015

Lederkursus på Vissenbjerg Storkro

FDK afholder kurset 'Lederen som forhandler og konfliktløser' (modul 3). Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk

Midt på Fyn
- midt i Danmark -
det perfekte udgangspunkt for
at besøge alle de eventyrlige
oplevelser på Fyn.
Rabat på entre til udvalgte
lokale attraktioner og
severdigheder.

VIS DINE KÆRE...

I mere end 10 år har Vissenbjerg Storkro dannet rammen for FDKs kurser. Det fejrer vi med et skarpt tilbud til dig og alle dine kolleger!

OPHOLDET INDEHOLDER

- 4 dage med 3 overnatninger i delt dobbeltværelse
- 2 retters menu eller buffert efter kokkens valg på ankomstdag og dag 3
- Morgenbuffet alle dage

Kan kun bookes online på www.vissenbjergstorkro.dk
Brug rabatkode: FDK15

PR. PERSON
899,-
SPAR MINDST
894,-

VISSENBJERG STORKRO

Søndersøvej 30 · 5492 Vissenbjerg
Tlf. 6447 3880
info@vissenbjergstorkro.dk
www.vissenbjergstorkro.dk

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Klaus Frøderiksen, Garnisons Kirkegård
Tlf. 3542 7951
E-mail: klaus@garnisonskirkegaard.dk

Sekretariat:

Vagn Andersen, Hørsholm Kirkegård
Tlf. 4586 0584 - Fax 45 86 41 57
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

Danske Krematoriernes Landsforening

Formand:

Allan Vest, Hjørring Kirkegård
Tlf. 9890 0555 - 2178 0367
E-mail: allan@hjoerringkirkegaard.dk

Næstformand og teknisk udvalg:

Tom Olsen, Fælleskrematoriet Sjælland
Tlf. 26 86 02 01
E-mail tom@motka.dk

Kursusudvalg:

Erik Bach, Aarhus kirkegårde
Tlf. 89 40 27 60 - 29 20 81 58
E-mail eb@aarhus.dk

Tommy Christensen, Svendborg kirkegårde
Tlf. 62 21 05 33 - 20 41 61 86
E-mail tc@svendborg-kirkegaarde.dk

Se mere på www.dkl.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde mellem FDK - Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og DKL - Danske Krematoriernes Landsforening

Oplag: 1.100 stk.

Abonnement: Kr. 320,- pr. år (400,- kr. pr. år for abonnenter udenfor Danmark)

Kontakt:

Lene Halkjær Jensen, Humlebæk Kirkegård
Tlf. 2624 7228 - Fax 4919 1142 - E-mail: lene.bladet@mail.dk

Udgivelser og deadlines i 2015

Nr. 1, februar 2015
Nr. 2, april 2015
Nr. 3, juni 2015
Nr. 4, august 2015 20. juli 2015
Nr. 5, oktober 2015 15. september 2015
Nr. 6, december 2015 15. november 2015

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.500,-
1/2 side	kr. 2.500,-
1/4 side, stående	kr. 1.500,-
1/4 side, liggende	kr. 1.500,-
1/8 side	kr. 1.000,-
Visitkort	kr. 900,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
Priserne er eks. moms.

FRA REDAKTIONEN

I skrivende stund, er den digitale dødsanmeldelse stadig ikke frigivet til brug for alle kirkegårde; til stor irritation for mange af de ansatte i kirkegårdsadministrationerne. Det er en udbredt misforståelse, at systemet nu fungerer og er tilgængeligt for alle – og at alle oplysninger om de afdøde automatisk suser af sted til de instanser, der har brug for dem. Mange steder må man derfor bruge ekstra tid på at rykke for dødsanmeldelser og brændingsattester.

Sommerblomsterne er nu plantet ud på gravsteder og i kirkegårdenes bede. De fleste af dem vokser sig store og smukke i løbet af sommeren; men nogle lider en krank skæbne i mødet med kirkegårdens forslugne beboere. Har du gode erfaringer med typer af sommerblomster, der ikke straks efter udplantningen bliver spist af snegle,

mus osv., så del gerne dine erfaringer i ord og billeder her i bladet

Det kommende nummer af bladet bliver et temanummer med titlen 'Begravelseshandlingen; før, nu og i fremtiden'. De der har været indenfor kirkegårdsbranchen i mange år, vil sikkert kunne beskrive en udvikling i begravelseshandlingen gennem de seneste årtier; for der er ganske givet meget der har ændret sig en smule over tid. Har du lyst til at fortælle om dine egne oplevelser og erfaringer indenfor dette emne, vil dit indlæg være meget velkomment.

Hvis du har et indlæg – stort eller lille – til det næste nummer af KIRKEGÅRDEN, skal det være redaktionen i hænde senest d. 20. juli 2015.

God Sommer!

Claudisvej 18, Dk-7430 Ikast, Telefon: +45 86865999, www.jessing.eu, info@jessing.eu

siden 1982

**FORNYELSE
MED RESPEKT
FOR TRADITION**

Se flere produkter på:
www.jessing.eu

JESSING
aps